

Gäller för: Södra Älvsborgs Sjukhus

Innehållsansvar: Afshin Shahnava, (afssh), Överläkare

Godkänd av: Jerker Nilson, (jern1), Chefläkare

Giltig från: 2025-01-21

Giltig till: 2027-01-20

Encefalit, infektiös. Akut utredning av vuxna, SÄS

Sammanfattning

Rutinen beskriver handläggning vid misstanke om encefalit, hantering av likvorprover samt övrig provtagning, utredning och behandling av vuxna patienter.

Förändringar sedan föregående version

Utöver uppdatering av hänvisningar/länkar är innehållet oförändrat. Giltighetstiden förlängd.

Förutsättningar

Diagnosen övervägs hos alla patienter med ett eller flera av följande symtom:

- Medvetandesänkning.
- Huvudvärk.
- Kramper.
- Personlighetsförändring/nyttillkommen förvirring.
- Neuropsykiatriska symtom som hallucinationer eller agitation.
- Fokalneurologiska bortfall.
- Eventuellt samtidig feber, som inte har annan uppenbar förklaring.

Genomförande

- Ta grundlig anamnes: tidpunkt för symtomdebut, dubbelinsjuknande, vattkoppor/bältros, herpesanamnes, fästingbett, djurkontakt, reseanamnes, omgivningsanamnes, sexualanamnes, vaccinationer, läkemedelsbehandling, immunosuppression.
- Status tas med tonvikt på neurologi.

- Kontrollera om det finns kontraindikationer för genomförande av lumbalpunktion eller om patienten behandlas med antikoagulantia.
- Radiologisk undersökning, CT-hjärna med kontrast eller MRT. Radiologisk undersökning får dock inte fördröja fortsatt utredning och behandling.
- Tidig administrering av intravenöst Aciklovir är avgörande för prognos vid herpesencefalit.
- Kontakta alltid infektionskonsult eller jourtid infektionsbakjour vid encefalitmisstanke.

Lumbalpunktion (LP)

Se [Vårdhandboken, avsnitt Lumbalpunktion](#) för tillvägagångssätt.

- Kontraindicerat vid kliniska tecken till fokal expansiv intrakraniell process till exempel abscess eller tumör.
- Tecken på ökat intrakraniellt tryck med symtom som snabbt sjunkande medvetandegrad, kraftig psykomotorisk oro, medvetslöshet RLS ≥ 4 , pågående kramper, nytillkommen hemipares, centralnervösa symtom (ögonmuskelpares, ljusstelapupiller, staspapill, stigande blodtryck med bradykardi och/eller oregelbunden andning).
- Infektion på planerat stickställe.
- Pågående antikoagulantia eller blödningsrubbnings (INR >1.6 , TPK $<30 \times 10^9$), se riktlinje [Antikoagulantia och-eller trombocythämmare vid akut-halvakut kirurgi inom 24 timmar](#).

Se vårdprogram [CNS-infektioner, bakteriella](#) gällande kontraindikationer för akut lumbalpunktion samt avsnitt om lumbalpunktion och blödningsbenägenhet/antikoagulantia.

Mät likvortrycket

Mät gärna likvortrycket (cm H₂O) med stigrör vid lumbalpunktion.

Förbered 4 sterila plaströr

- **Rör 1.** Extrarör (eventuellt fler rör) minst 2 ml, skickas till mikrobiologen i Borås för frysning i -20 grader. Använd mikrobiologremiss, i anamnesrutan noteras ”Tacksam frysning X-rör likvor i två månader”.
- **Rör 2.** Virusanalys med PCR. Begär PCR-block för ”CNS-infektion, snabb-PCR/neurotropa virus i CSV”, 2 ml, skickas till klinisk virologi, SU. Skriv med anamnes i remissen.
- **Rör 3.** Bakterieodling 2 ml, till mikrobiologen Borås. Om laboratoriet är stängt sprutas också cirka 1 ml likvor i aerob

blododlingsflaska och lämnas till mikrobiologen. I väntan på transport förvaras rör i rumstemperatur eller i 37° värmeskåp (ej kyl). Om direktmikroskopi önskas, bifogas likvor i provrör som sätts i kyl.

- **Rör 4.** Sp-cellräkning, sp-albumin, sp-glukos och sp-laktat, cirka 2 ml (glöm inte prov för p-glukos analys). Skickas till laboratorium för klinisk kemi inom 30 minuter. Begär akutsvar.

Provtagning

- P-glukos
- CRP
- Hematologistatus
- P4
- HIV-prov
- Ställningstagande till TBE-serologi i serum (IgM/IgG)
- Luftvägsblock till virologen SU (om luftvägssymtom eller mykoplasma-missstanke).
- Extrarör serum till mikrobiologen Borås för frysning i två månader (akutserum för framtida serologiska analyser vid behov).

Neuroradiologisk undersökning

Bör göras snarast för att bekräfta encefalitdiagnos samt ur differentialdiagnostisk synpunkt. CT-hjärna med kontrast blir oftast den undersökning som kan utföras i akutläget. Radiologisk undersökning utförs före LP om fokalneurologi och/eller kliniska tecken till förhöjt intrakraniellt tryck.

MRT är dock överlägsen DT vid encefalitdiagnostik.

EEG

Rekommenderas på vida indikationer i tidigt skede vid misstanke om herpesencefalit. Akut EEG är dock sällan indicerat, aktuellt vid kramper eller misstanke om icke-konvulsiv epilepsi.

Behandling

Aciklovir ges 10-15 mg/kg x 3 intravenöst, dosanpassa utifrån patientens njurfunktion (dosrekommendationen 15 mg/kg x 3 ges främst till yngre och njurfriska patienter). Ordinera parallellt Ringer-Acetat för adekvat rehydrering.

Uppföljning

Patient med misstänkt infektiös encefalit bör vårdas på infektionsavdelning och vid svåra fall intensivvården.

Dokumentinformation

För innehållet svarar

Afshin Shahnava, överläkare, HIVÖ/infektion SÄS

Remissinstanser (utgåva 1)

Verksamhetschefer, SÄS

Fastställt av

Jerker Nilson, chefläkare, SÄS

Nyckelord

Encefalit, encephalit, medvetandesänkning, kramper, personlighetsförändring, lumbalpunktion, virusanalys, bakterieodling, cellräkning, Aciklovir

Länkförteckning

- Vårdhandboken, avsnitt lumbalpunktion.
www.vardhandboken.se/undersokning-och-provtagning/biopsier-och-punktioner/lumbalpunktion/oversikt/
- Antikoagulantia och/eller trombocythämmare vid akut/halvakut kirurgi inom 24 timmar. Sjukhusövergripande riktlinje, SÄS
<https://insidan.vgregion.se/forvaltningar/sodra-alvsborgs-sjukhus/styrdokument>
- Vårdprogram infektionsläkarföreningen ”CNS-infektioner, virala
<https://infektion.net/kunskap/vardprogrammet-virala-cns-infektioner>
- Vårdprogram infektionsläkarföreningen ”CNS-infektioner, bakteriella
<https://infektion.net/kunskap/vardprogram-bakteriella-cns-infektionervardprogram/>

Information om handlingen

Handlingstyp: Rutin

Gäller för: Södra Älvsborgs Sjukhus

Innehållsansvar: Afshin ShahnavaZ, (afssh), Överläkare

Godkänd av: Jerker Nilson, (jern1), Chefläkare

Dokument-ID: SAS9642-738863596-251

Version: 5.0

Giltig från: 2025-01-21

Giltig till: 2027-01-20